

## Egy hétfégi affér a Dunakanyarban <sup>(1)</sup>

**„1974. május 05-én 23.30-kor a MOP főügyeletos útján Faludi Ervin, Bp. II. [...] sz. alatti lakos bejelentést tett dr. Á. F. ellen. A bejelentő állítása szerint D-ben lévő telkén dr. Á. F. „lezsídózta”, majd tettelesen bántalmazta, leütötte, minek következtében eszméletét veszítette. A mentők részesei-tették elsősegélyben.”**

### Bevezetés

Az alábbi, 1974 májusában játszódó - mondhatni hétköznapi - történet lényegében két hétfégi szomszéd bármikor és bárhol előforduló összeütközése is lehetne, érdekessé azonban a két résztvevő személye teszi. Az egyik szereplő az Államvédelmi Hatóság (ÁVH) hajdani hírhedt verőlegénye, míg a másik egy munkásór alezredes. Az ÁVH megszűntetése óta ugyan évtizedek teltek el, a korábban e terrorszervezetnél dolgozó tisztek többsége azonban beépült - főként gazdaságirányítási területen - a Kádár rendszerbe, így a forrásban bemutatott ügy akár kétesélyes is lehetett volna. Közlésünk - úgy véljük - azt támasztja alá, hogy a hatalom centruma ekkor már az '56 után kiépített politikai szervezetek kezében volt, hiszen az antiszemitizmussal megvádolt munkásór alezredessel szemben a volt ávos tiszt kénytelen volt visszavonni feljelentését.

Mielőtt történetünket elkezdjük, nem haszontalan tisztázni, ki volt korábban az a vállalati kereskedelmi vezető, aki feljelentett egy vezető munkásór tisztet. Múltjára némi választ ad a Magyar Dolgozók Pártja Politikai Bizottsága (PB) 1956. augusztus 9-ei ülésére készített közel 100 oldalas, *a nagyobb politikai ügyek vizsgálatában részt vett államvédelmi tisztek tevékenységéről szóló jelentés*. Az ÁVH törvénysértő tevékenysége meglehetősen ismert, ezért itt csupán a bennünket érintő részekből idézünk. Eszerint a hatóságnál „általánossá vált a kihallgatók által való bántalmazás, de még külön verőcsoportot is hoztak létre. Különösen kiemelkedtek hegytelenségben: Princz Gyula, Réti Alajos, Faludi Ervin, Moravec László, Kajli József és Kovács István. A részletkérdések vizsgálatánál olyan brutalitások kerültek felszínre, hogy nehéz annak példázására szavakat találni, illetve annak minősítésére egyes példákat kiragadni.” A Központi Ellenőrző Bizottság (KEB) jelentése kitér forrásunk egyik főszereplőjére, az 1927-ben született Faludi (Frank) Ervin ÁVH századosra is, aki leszerelése után, ill. a vizsgálat idején a Pest Megyei Állatforgalmi Vállalat igazgatója volt. A jelentés szerint: „jól értette, hogy az elítéltektől rábeszéléssel és 'pártérdekre' való hivatkozással hogyan lehet az igazságnak nem megfelelő vallomást kivenni. Ha valamelyik őrizetes tagadásban volt, vagy egy kérdésben 'beismerő' vallomását visszavonta, Faludi Ervinre bízták kihallgatását, aki legtöbb esetben 'eredményesen' zárta le az ügyet.” Az összesítés több tanúvallomásból idézte, hogy Faludi milyen leleményes „módszerekkel” kínozta a kezébe kerülteket. Ennek alapján a jelentés nem csupán beosztásából való leváltását, s pártvizsgálatot, hanem állami vonalon is felelősségre vonását javasolta. A KEB és a PB többször is tárgyalta még a forradalom előtt a volt államvédelmi tisztek ügyét, utoljára 1956. október 5-én Non György legfőbb ügyész tájékoztatta szóban a Politikai Bizottságot. Még aznap, a „szocialista törvényesség súlyos megsértéséért” a Legfőbb Ügyész utasítására előzetes letartóztatásba helyezték, Faludi Ervin, Szendi György Szántó György és Farkas Vladimir volt államvédelmi tiszteket, ill. 13-án utóbbi apját, Farkas Mihály korábbi honvédelmi minisztert, MDP KV titkár.

Faludit végül is Farkas Vladimírral együtt vádolták meg, és ítélték el egy kétszemélyes perben. Büntetését a Gyorskocsi utcai vizsgálati szakasz után a Gyűjtőfogház egyik elkülönített, kedvezményeket is biztosító blokkjában töltötte le Farkas Vladimírral és apjával, Farkas Mihállyal együtt. Viszonyuk meglehetősen ellentmondásos volt. Farkas Vladimir úgy emlékezett rá, mint akit nem lehetett semmilyen értelmes tevékenységre rávenni: „Ez az iszonyúan elhízott fiatalember a másfél esztendő pipázva végigheverészte az ágyán. Még rendkívül kedves, bájos felesége sem tudta őt jobb belátásra bírni.” Farkas Vladimir szerint az 1957 őszén szintén hozzájuk „csatlakozott” Péter Gábor, az ÁVH hajdani vezetője és Farkas Mihály előtt Faludi állandóan azt hajtogatta, „hogy ő bizony ma is végrehajtaná bármilyen parancsukat”, amit az ifjabb Farkas „undorral” hallgatott. 1958 szeptemberében letelt Faludi Ervin két éves börtönbüntetésére. Mint Farkas Vladimir írja, „Az ő további életútját ÁVH-s múltja nem nagyon zavarta meg. Rövidesen egy jelentős ipari vállalat kereskedelmi vezetője lett, ahol kiváló üzleti képességeit sikeresen érvényesítette nyugat-európai üzleti tárgyalásain is.”

1957 nyarára Péter Gábor mellett már csak ők maradtak börtönben a volt ÁVH-s tisztek közül. Vagyis Kádár megelégedett néhány „bűnössele”, a „cég” többi emberét viszont futni hagyta, sőt, pl. az MDP PB dokumentumban is említett Rajnai (Reich) Sándor nem csupán a belügyben, hanem a '80-as években moszkvai nagykövetségként futott be „fényes” karriert, a rendszerváltás után aztán izraeli segítséggel kivándorolt az Egyesült Államokba. Az ávosperek száma összességében is csekély volt, alig több mint tucat embert ítélték el (a törvénysértő perekben való részvétel miatt), csak Farkas Vladimir kapott súlyosabb ítéletet (12 évet), ill. zárták el előle a civil karrier lehetőségét.

Az 1962 februárjában, a koncepciósi ügyekről készített belügyminisztériumi összefoglaló jelentés Faludi Ervint is a „kiemelkedő, aktív vezető szerepet” játszó ávosok közé sorolta. Az 1961. novemberben kiküldött ún. Biszku bizottság jelentése, amit az MSZMP PB 1962. augusztus 3-ai, majd a KB augusztus 14-16-ai ülése tárgyalt, s név szerint felsorolta az összes volt ávost, Faludival már nem foglalkozott megkülönböztetett figyelemmel. Neve mellett csupán annyi szerepelt, hogy „átvevő-átadó”, s zavartalanul folytatta a civil életét.

Múltja azonban vélhetően negatívan hathatott Faludi Ervin életére, hiszen az alábbi történet arra is utal, hogy az 1974-ben még csak 47 éves volt ávos tiszt rendszeres gyógyszeresedő és alkoholfüggő volt, aki du-i faházában rendszeresen italozott, s szomszédai szerint sokszor megmagyarázhatatlanul viselkedett. Egyik ilyen zavaros állapotában ütközött össze dr. Á. F. munkásór szakcsoportvezetővel, aki feleségével szintén rendszeresen kijárt a közelben fekvő hétfégi házukba. Mivel Faludit 1953 novemberre - nyilván már az ÁVH-tól való eltávolítása utáni idő - óta ismerték, s ráadásul Á-né főnöke volt, így gyakran ők vitték haza személygépkocsijukkal Budapestre. 1974. május 5-én is úgy tervezték, hazaviszik a szomszédot. Mint említettük, Faludi gyakran iszogatót, s ekkor is „látzott rajta, hogy erősen ittas, szinte „bamba”-részeg állapotban van.” Á. F. és felesége elindultak a távolabb lévő gépkocsikhoz, eközben kénytelenek voltak a Faludi ház előtt hosszasan várakozni a ki-be rohagáló szomszédra. Ekkor mondta Á. Cs. a szintén velük tartó Gy. D. feleségének és édesanyjának „nézzék, mászkál, mint zsidóban a fájdalom!”, ami aztán a feljelentés tárgya lett.

Ezt követően otthagyták Faludit, és a kocsihoz mentek. A szomszéd nemsokára követte őket, ám az autónál váratlanul botjával meg akarta ütni Á-t, majd felszólította a hölgyeket, hogy „A férje politikai állásfoglalására tekintettel ne szálljanak be ebbe a gépkocsiba, mert ez egy fasiszta, engem lezsídózott, jöjjenek velem a busszal.” A megszólítottak természetesen nem tartották vele, hanem útra készülődtek, s beindították a motort. Faludi eközben hírtelen beugrott a kocsi, ahonnan Á. F. két pofon segítségével sem tudta kirángatni. Mivel Á. és felesége 20 perces várakozás után sem voltak hajlandók elindulni, Faludi kiszállt az autóból, majd teátrálisan fetrengeni kezdett a földön. A többiek erre otthagyták, s hazautaztak.

Faludi még aznap este fél 12-kor feljelentette a dr. Á. F-t a Pest Megyei Rendőr-főkapitányságon, ill. Munkásörtség Országos Parancsnokságának ügyeletén. A vizsgálatot elrendelő levél hangneme arra utalt, hogy a bejelentés valóságtartalma vitatható volt: „A bejelentő állítása szerint D-ben lévő telkén dr. Á. F. 'lezsídózta', majd tettelesen bántalmazta, leütötte, minek következtében eszméletét veszítette. A mentők részesei-tették elsősegélyben.” Az antiszemitizmus - többségében hamis - vádja ekkor sorsokat tehetett tönkre, nem véletlen, hogy a bejelentés megalapozottságát kétségbe vonta az érintett vezető, s a vizsgálat sem törekedett „éles” megoldásra.

A megoldás erre utalt. Nem tudni, milyen „szűkkörü” beszélgetés keretében beszéltek rá Faludit, hogy már május 8-án bejelentse a „dr. Á. F. alezredes elvtárs ellen tett feljelentés” visszavonását. Úgy tűnik, hogy a feljelentő kényszerült magyarázkodásra. „Döntően azt kívánom hangsúlyozni, hogy valóban lehetséges, sőt az elmondottak alapján nagyon valószínű, hogy az általam inkriminált kifejezés nem olyan módon hangzott el, ami jogilag kifogásolható lenne. Elfogadom, hogy Á. elvtársnak ez a kijelentése egy közmondásszerű volt. A bejelentésemnek azt a részét, amelyben azt kifogásoltam, hogy Á. megütött, magánügynek tekintem. Szükségesnek tartom elmondani, hogy rossz egészségi állapotom és általam szedett nagymennyiségű gyógyszer következtében nem voltam teljesen ura idegeimnek.”

Tehát az ügy, melynek iratai a Magyar Országos Levéltár Munkásörtség fondjában, a rendkívüli események között található, ezzel lezárult. Nyilvánvaló, hogy akkor semmilyen tanulságot nem lehetett levonni belőle, hiszen mindkét szereplő valamilyen szinten a hatalom részének tekinthette magát. Láthatóan a Munkásörtség

eljáró vezetői sem kívánták a dolgot nagydobra verni, mert nem tudhatták, hogy Faludi Ervin nem tudja-e esetleg valamilyen régi kapcsolatát megmozdítani. Így hát elegendőnek bizonyult a „szelíd” rábeszélés a feljelentés visszavonására.

## Források

### Átirat a dr. Á. F. munkásőr alezredes elleni feljelentés kivizsgálásáról

MUNKÁSÓRSÉG ORSZÁGOS PARANCSNOKSÁG  
Hadművelési Osztály

SZOLGÁLATI HASZNÁLATRA!  
Készült: 2 pld-ban  
Egy pld. 1 lap  
1 sz. pld.

Budaházi Gusztáv elvtárs,  
az Anyagtervezési és Ellátási Osztály vezetője

*H[elyben]*

*Tárgy:* Bejelentés dr. Á. F.  
szakcsoportvezető ellen

1974. május 05-én 23.30-kor a MOP főügyeletes útján Faludi Ervin, Bp. II. [...] sz. alatti lakos bejelentést tett dr. Á. F. ellen. A bejelentő állítása szerint D-ben lévő telkén dr. Á. F. „lezsídózta”, majd tettelegesen bántalmazta, leütötte, minek következtében eszméletét veszítette. A mentők részesítették elsősegélyben.

Mivel dr. Á. F. elvtárs az osztályod állományába tartozik, kérek tudomásul venni, és hatáskörödnök megfelelően dönteni szíveskedjél.

*Megjegyzés:* A bejelentés a 4689. sz. főügyeleti jelentésben szerepel.

Budapest, 1974. május 6-án.

(Fővényesi Károly)  
osztályvezető

*Jelzet:* MOL M-KS 295. f. 1. cs. 4. ő. e./1974.

### Dr. Á. F. igazoló jelentése Faludi Ervin feljelentéséről

*Igazoló jelentés*  
Budaházi Gusztáv osztályvezető elvtárs részére

A 4680. sz. főügyeleti jelentésben rögzített bejelentéssel kapcsolatban a hivatkozott „eset”-et az alábbiakban jelentem:

Feleséggel 1974. V. 4-én (szombaton) reggel mentünk ki D-be, az ott lévő hétfégi házukba. Szombaton reggel már tapasztaltam, hogy a már pénteki napon kiment Faludi Ervin erősen ittas állapotban van. (Ugyanis a telke majdnem szemben van velünk.)

Szombaton feleségem több alkalommal felment hozzá megnézni, hogy nincs-e esetleg rosszul, nem szükséges-e segítség. (Nevezett az egyik látogatás alkalmával petróleummal locsolta a faház oldalát, és gyufával meg akarta gyújtani, majd betegséget, rosszulletet mutatva, ampullában lévő gyógyszert kőhöz ütte nyitott fel és fogyasztotta el.)

Az említettek következtében nyugtalanok voltunk és ezért volt az, hogy még én is felmentem egy alkalommal szombaton meglátogatni.

Nevezett feleségem főnöke, 1953 novembere óta ismerjük, rendszerint mi visszük ki, vasárnap pedig hozzuk is haza a személygépkocsival.

A szomszédunkban van Gy. D. (Budapest, XIII. [...]) hétfégi háza. Gy. D-né és édesanyja szintén kint tartózkodtak, és megegyeztünk abban, hogy vasárnap 17.00 órakor indulunk Budapestre, és velünk jönnek.

Vasárnap a déli órákban Faludi Ervin lent volt a telkünkön egy pár percre, majd felment a saját telkére. Ekkor látszott rajta, hogy erősen ittas, szinte „bamba”-részeg állapotban van.

A személygépkocsi az országúton volt a kisoroszi HÉV-átkelőnél, mivel az eső miatt a felső út járhatatlan volt. A személygépkocsi a háztól gyalogmenettel mintegy 10-15 perc alatt érhető el.

Feleségem - az indulás előtt - felment Faludihoz, hogy milyen állapotban van, ha elkészült, esetleg őt is bevisszük Budapestre. Én közben elvégeztem a ház bezárását. Gy. elvtársnőék a kapunál vártak engem, majd együtt mentünk a kb. 50 méterre lévő Faludi-telekig. Ott megálltunk, hogy megvárjuk a feleségemet és Faludit, hátha segíteni kell.

Sokat kellett várni - csomagokkal a kézben - és láttam, hogy teljesen felöltözött állapotban többször kijött a szobából és bement a WC-be. Ekkor mondtam Gy. elvtársnőéknek, hogy „nézzék, mászkál mint zsidóban a fájdalom!” (Ezt a szólást én a szülőfalumban hallottam, és így maradt meg bennem.)

Feltehető, hogy ezt a kifejezésemet értette félre.

Feleségem lejött, és azt mondta, hogy menjünk, majd jön az Ervin is. Mi négyen elindultunk.

A személygépkocsihoz érve, a csomagokat betettem a csomagtartóba, és nemsokára megérkezett Faludi Ervin is. Jött felém, én azt gondoltam, hogy a hátizsákját be akarja tenni a csomagtartóba, ezért nyitva hagytam és feléje fordulva vártam, hogy odaérjen.

Mikor kb. 1-1,5 lépésre volt tőlem, botját felemelte és fém részével (fogantyújával) felém súlytott[!]. A jó reflexemnek köszönhetem, hogy a jobb kezemmel időben el tudtam az ütést hártani. Ezután Faludi átszaladt a túlóldalon lévő MÁVAUT megállóba, majd rögtön visszajött a kocsihoz, és kb. az alábbiakat mondta Gy. elvtársnőnek.

„A férje politikai állásfoglalására tekintettel ne szálljanak be ebbe a gépkocsiba, mert ez egy fasiszta, engem lezsídózott, jöjjenek velem a busszal.”

Gy-né elvtársnő közölte Faludival, hogy menjen szépen el innen, ők velünk jönnek.

Ezután a feleségem beindította - melegezni - a személygépkocsit és kinyitotta az összes ajtót, azaz a rögzítő gombokat felhúzta. Faludi ekkor a kocsi elejénél volt. Amikor meglátta, hogy az ajtók rögzítése megszűnt, fűgén beült a vezető melletti ülésre, hátizsákjával együtt.

Feleségem kérte, hogy szálljon ki, most már nem visszük el azok után, ahogy bittal rám támadt, azon kívül valótlan állít (azaz, hogy lezsídózta). Ennek ellenére nem szállt ki a kocsiból.

Egy ideig vártam, azután odamentem és kértem, hogy a kocsiból szálljon ki. Ellenállt, ezért ki akartam húzni. Balkézzelet megfogta a kormánykereket, és így nem tudtam a kocsiból kihúzni. Ekkor adtam neki két pofont, átmentem a baloldalra, és leállítottam a motort.

A feleségem közel 20 percig kérlete, hogy menjen ki a kocsiból, mire szót fogadott.

Közben Gy-né elvtársnőékkel én a kocsi végén beszélgettem. A beszélgetés közben Gy-né elvtársnő megjegyezte, hogy készüljön fel arra a jelenetre, hogy ha ki is száll, utána el fogja magát vetni, betegséget, rosszulletet fog színlelni, hogy gondoljuk. Be is következett, mert amikor a kocsiból kiszállt, azonnal elvetette magát.

Teátrikusan [!] fetrengett, illetve feküdt a földön.

## Nyilatkozat a feljelentés visszavonásáról

### N y i l a t k o z a t

Alulírott Faludi Ervin, Budapest, II. ker. [...] szám alatti lakos, a mai napon megjelentem a Munkásörtség Országos Parancsnokságán és dr. Ispánovits Imre, Budaházi Gusztáv, Kaposi Miklós és dr. Á. F. elvtársak előtt bejelentem, hogy [a] dr. Á. F. alezredes elvtárs ellen tett feljelentést visszavonom. A jelen lévő elvtársak által megtárgyalt körülmények számomra is elfogadhatóvá tették azt az indoklást, amelyet dr. Á. F. elvtárs az általam megismert igazoló jelentésben leírt. Döntően azt kívánom hangsúlyozni, hogy valóban lehetséges, sőt az elmondottak alapján nagyon valószínű, hogy az általam inkriminált kifejezés nem olyan módon hangzott el, ami jogilag kifogásolható lenne. Elfogadom, hogy Á. elvtársnak ez a kijelentése egy közmondásszerű volt.

A bejelentésemnek azt a részét, amelyben azt kifogásoltam, hogy Á. megütött, magánügynek tekintem, és a magam részéről ezt a kérdést lezártak tekintem.

Szükségesnek tartom elmondani, hogy rossz egészségi állapotom és [az] általam szedett nagymennyiségű gyógyszer következtében nem voltam teljesen ura idegeimnek.

Arra a feltett kérdésre, hogy miért tettem több ízben bejelentést, még el kell azt mondanom, hogy az idegenek által történt hazaszállításom körülményei következtében panaszom merült fel, amellyel a területileg illetékes Pest megyei Főkapitánysághoz fordultam, s ott előttem ismeretlen munkatárs olyan kitételel használt, amely amúgy is megviselt idegállapotomat fokozta.

Kérem, szíveskedjenek az ügyet adakta [!] tenni.

Budapest, 1974. május „8.”

---

(Faludi Ervin)

Láttam:  
dr. Ispánovits Imre  
Budaházi  
Kaposi Miklós

*Jelzet: MOL M-KS 295. f. 1. cs. 4. ő. e./1974.*

Ezután mi beszálltunk a gépkocsiba és elindultunk Budapestre. A gépkocsit a feleségem vezette.

Kérem az általam elmondottakkal kapcsolatban feleségemen kívül Gy-né elvtársnőt (munkahelyi telefonszám: X) és édesanyja meghallgatását, hogy bizonyítást nyerjen, mely szerint az általam leírtak felelnek meg az igazságnak.

Budapest, 1974. május 7-én.

---

(dr. Á. F.)

*Jelzet: MOL M-KS 295. f. 1. cs. 4. ő. e./1974.*

**Címkék:**

[ÁVH](#) <sup>[2]</sup>

[Központi Ellenőrző Bizottság](#) <sup>[3]</sup>

[Faludi Ervin](#) <sup>[4]</sup>

[ávós](#) <sup>[5]</sup>

[evangélikus](#) <sup>[6]</sup>

**Kiadás:** 10. évfolyam (2010) 4. szám

**Forrás webcím:** [https://www.archivnet.hu/politika/egy\\_hetvegi\\_affer\\_a\\_dunakanyarban.html](https://www.archivnet.hu/politika/egy_hetvegi_affer_a_dunakanyarban.html)

**Hivatkozások**

[1] [https://www.archivnet.hu/politika/egy\\_hetvegi\\_affer\\_a\\_dunakanyarban.html](https://www.archivnet.hu/politika/egy_hetvegi_affer_a_dunakanyarban.html)

[2] <https://www.archivnet.hu/cimkek/avh>

[3] <https://www.archivnet.hu/cimkek/kozponti-ellenorzo-bizottsag>

[4] <https://www.archivnet.hu/cimkek/faludi-ervin>

[5] <https://www.archivnet.hu/cimkek/avos>

[6] <https://www.archivnet.hu/cimkek/evangelikus>